

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА

411-43/25

Београд

дел. бр. 11161 датум: 1. април 2026. год.

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

МОНИТОРИНГ УСТАНОВА У КОЈИМА СЕ НАЛАЗЕ ЛИЦА ЛИШЕНА СЛОБОДЕ

МОНИТОРИНГ ЗАВОДА ЗА ИЗВРШЕЊЕ КРИВИЧНИХ САНКЦИЈА

Извештај о посети **Казнено-поправном заводу за малолетнике у Ваљеву**

Београд, март 2026. године

САДРЖАЈ:

1.	УВОД.....	3
1.1.	МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ.....	3
1.2.	ПОДАЦИ О ПОСЕТИ	4
1.2.1.	ОПШТИ ПОДАЦИ.....	4
1.2.2.	ПОСЕБНИ ПОДАЦИ (стање на дан посете)	4
1.2.3.	ТОК ПОСЕТЕ.....	4
1.2.4.	САРАДЊА СА НПМ	5
2.	УТВРЂЕНО СТАЊЕ И ПРЕПОРУКЕ.....	6
2.1.	МАТЕРИЈАЛНИ И ДРУГИ ЖИВОТНИ УСЛОВИ.....	6
2.2.	ПРАВНА ЗАШТИТА И БЕЗБЕДНОСТ	11
2.3.	ТРЕТМАН	14
2.3.1.	ВАСПИТНИ РАД.....	14
2.3.2.	СЛОБОДНО ВРЕМЕ.....	18
2.3.3.	КОНТАКТ СА СПОЉНИМ СВЕТОМ	19
2.3.4.	ПОСТУПАЊЕ ПРЕМА ПОСЕБНО РАЊИВИМ ГРУПАМА.....	19
2.4.	ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА	20
2.4.1.	ОРГАНИЗАЦИЈА	20
2.4.2.	ЛЕКАРСКИ ПРЕГЛЕДИ	21
2.4.3.	ЛЕЧЕЊЕ И ИНТЕРВЕНЦИЈЕ	22
2.4.4.	ПОСЕБНИ АСПЕКТИ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ	23
2.4.5.	ЗДРАВСТВЕНИ НАДЗОР	24
2.5.	НАВОДИ О ЗЛОСТАВЉАЊУ.....	24

1. УВОД

1.1. МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака ¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамо разговара са тим лицима и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, као и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају. По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеним установама. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсманима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

У институцији Заштитника грађана формирана је посебна организациона јединица Одељење националног механизма за превенцију тортуре, која обавља стручне послове НПМ.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ,² којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног јавног позива,³ Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ и то: Комитет правника за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Центар за интеграцију младих, Хелсиншки одбор за људска права у Србији, Одбор за људска права Ваљево, Кликаktiv – Центар за развој социјалних политика и Групу 484.

¹ "Сл. лист СЦГ – Међ. уговори", бр. 16/05 и 2/06 и "Сл. гласник РС – Међ. уговори", бр. 7/11.

² Потписан 12. децембра 2011. год.

³ Објављен на интернет страници Заштитника грађана 02. септембра 2024. године.

1.2. ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

1.2.1. ОПШТИ ПОДАЦИ

УСТАНОВА	Казнено-поправни завод за малолетнике у Ваљеву
ВРЕМЕ ПОСЕТЕ	22. децембар 2025. године
ОСНОВ ПОСЕТЕ	Послови НПМ, у складу са чл. 2а Закона о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана, у сарадњи са удружењем Центар за интеграцију младих
ВРСТА ПОСЕТЕ	Тематска
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Праћење поступања према осуђенима на казну малолетничког затвора ⁴
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је ненајављена
САСТАВ ТИМА	Вођа тима: Марко Анојчић, <i>Заштитник грађана/Одељење НПМ</i> Чланови тима: Лазар Милошевић, <i>Центар за интеграцију младих</i> др Снежана Павлекић, <i>лекар специјалиста судске медицине</i>

1.2.2. ПОСЕБНИ ПОДАЦИ (СТАЊЕ НА ДАН ПОСЕТЕ)

У Заводу се на дан посете налазило 12 малолетника. У затворено одељење је разврстано њих 8, у полуотворено 2, а 2 су се налазили у пријемном одељењу. Сви су мушког пола,⁵ а двојица су биолошки малолетници (1 у пријемном и 1 у затвореном одељењу). У установу се смештају осуђени на казну малолетничког затвора из целе земље, већином за тежа кривична дела. У дану посете, њих 9 је осуђено због кривичних дела тешко убиство, убиство или силовање.

1.2.3. ТОК ПОСЕТЕ

НПМ посете установама обавља у складу са усвојеном методологијом, по којој посета садржи неколико фаза.

⁴ За потребе овог извештаја, под "малолетници" се подразумевају осуђена лица на казну малолетничког затвора, без обзира на њихов узраст. Уколико се налази и препоруке из извештаја односе на млађе од 18 година, они ће се наводити као "биолошки малолетници".

⁵ Жене осуђене на казну малолетничког затвора се упућују у Казнено-поправни завод за жене у Пожаревцу (чл. 10. ст. 1. Правилника о упућивању осуђених, прекршајно кажњених и притворених лица у заводе за извршење кривичних санкција, "Службени гласник РС", бр. 31/15).

Фаза I: Разговор са руководством

Посета тима НПМ започета је разговором са замеником управника Завода. Вођа тима указао је на мандат НПМ, опште циљеве који се желе постићи, принципе поступања и план посете. Заменик је представио Завод у општим цртама и стање на дан посете.

Фаза II: Обилазак установе

НПМ је обишао смештајне капацитете намењене малолетницима: просторије за смештај, просторије за заједничке активности, за примену мера за одржавање реда и безбедности, за боравак на свежем ваздуху и друге. Током обиласка спаваоница обављени су разговори са затеченим малолетницима, без присуства службеника.

Фаза III: Утврђивање стања у појединим областима

У оквиру ове фазе посета је обухватила разговоре са службеницима Завода о стању у релевантним областима као што су безбедност и инциденти, права малолетника и њихов третман, здравствена заштита и друго. Током разговора извршен је увид у и фотокопирање документације релевантне за утврђивање стања и поштовања права малолетника.

Фаза IV: Завршни разговор са руководством

Посета Заводу окончана је разговором тима НПМ са замеником управника Завода. Тим је указао на основне утиске о посети, пре свега о поштовању права малолетника, ученој атмосфери, односу запослених према тиму НПМ, о примедбама које су истакли малолетници, као и о другим најважнијим чињеницама које су утврђене.

1.2.4. САРАДЊА СА НПМ

Управа Завода и сва службена лица су остварила пуну сарадњу са тимом НПМ, омогућивши му да несметано обави посету у складу са својим мандатом.

Запослени су показали кооперативност, дали одговоре на сва постављена питања, тиму НПМ су омогућили приступ свим просторијама и инсталацијама, фотографисање свих делова Завода без ограничења, као и преглед, увид у и фотокопирање целокупне тражене документације. Омогућен је и несметан и ненадзиран разговор са малолетницима по избору чланова тима НПМ.

2. УТВРЂЕНО СТАЊЕ И ПРЕПОРУКЕ

2.1. МАТЕРИЈАЛНИ И ДРУГИ ЖИВОТНИ УСЛОВИ

Малолетници у затвореном одељењу Завода актуелно користе три спаваонице, које су довољно простране, осветљене, загрејане и проветрене. Опремљене су лежајевима на спрат, столовима са клупама, телевизорима, фрижидерима и орманима за чување личних ствари. Велики прозори омогућавају адекватан доток природне светлости и свежег ваздуха. У спаваоницама се налазе и потпуно одвојени тоалети, са санитарјама које су очуване и одржаване.

спаваница у затвореном одељењу

У појединим тоалетима у затвореном одељењу је уочена влага, због које је оштећен плафон.

тоалет у затвореном одељењу

1.

УТВРЂЕНО

У тоалетима затвореног одељења је присутна влага.

РАЗЛОЗИ

Малолетници лишени слободe имају право на објекте и услуге које испуњавају све захтеве здравља и људског достојанства.⁶

Смештај предвиђен за малолетнике, а посебно сви смештајни капацитети за спавање, поштоваће људско достојанство и, колико је то могуће, приватност, те испуњавати здравствене и хигијенске захтеве, узимајући у обзир климатске услове, а посебно површину, кубикажу, осветљење, грејање и вентилацију. Посебни минимални захтеви у погледу ових питања биће утврђени националним законодавством.

Сви делови сваке институције морају се правилно одржавати и бити чисти у сваком тренутку.⁷

Добро осмишљен центар за притвор малолетника треба да обезбеди позитивне и персонализоване услове притвора за младе особе, уз поштовање њиховог достојанства и приватности. Све собе треба да буду на одговарајући начин опремљене и да имају добро природно осветљење и адекватну вентилацију.⁸

Осуђени има право на смештај који одговара савременим хигијенским условима и месним климатским приликама.

Просторије у којима осуђени живе и раде морају бити чисте, суве, проветрене, загрејане и довољно осветљене, како природним, тако и вештачким светлом које омогућава читање и рад без сметњи за вид. Спаваоница мора бити толико пространа да на сваког осуђеног дође најмање осам кубних метара и четири квадратна метра простора.⁹

Малолетник има право на смештај који одговара савременим здравственим, хигијенским и просторним условима и месним климатским приликама.¹⁰

ПРЕПОРУКА

КПЗ за малолетнике Ваљево ће санирати влагу у тоалетима затвореног одељења.

У спаваоницама се налазе тастери за позивање и комуникацију са службеницима. У овом делу затвореног одељења не постоје просторије за дневни боравак, али су спаваонице у одређеним временским интервалима током дана откључане и малолетници могу да користе ходник испред њих. У истом ходнику је и спаваоница пријемног одељења, у којој

⁶ Правила Уједињених нација за заштиту малолетника лишених слободe, усвојена Резолуцијом Генералне скупштине бр. 45/113 од 14. децембра 1990. год. (Правила из Хаване), пар. 31.

⁷ Препорука ЦМ/Рец(2008)11 Комитета министара Савета Европе државама чланицама о европским правилима за малолетне преступнике који подлежу санкцијама или мерама (Европска правила за малолетне преступнике), прав. 63.1. и 65.1.

⁸ Стандарди ЦПТ: Малолетници лишени слободe према кривичном законодавству, ЦПТ/Инф(2015)1, пар. 104.

⁹ Закон о извршењу кривичних санкција ("Сл. гласник РС", бр. 55/14 и 35/19), (Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица ("Сл. гласник РС", бр. 85/05), чл. 4: Одредбе Кривичног законика, Законика о кривичном поступку, Закона о извршењу кривичних санкција и други општи прописи примењују се ако нису у супротности са овим законом.), чл. 77. ст. 1. и 79. ст. 1.

¹⁰ Правилник о кућном реду казнено-поправног завода за малолетнике ("Сл. гласник РС", бр. 71/06), чл. 27.

су исти услови као и у другим спаваоницама. Они који су у пријемном одељењу немају контакт са осталим малолетницима.

Заједничка шеталишта су жицом ограђени простори у централном делу круга завода, који су опремљени заштитом од атмосферских падавина.

У приземљу објекта се налазе просторије за извршење посебне мере смештај под појачани надзор, у за то намењеном ходнику. Ове просторије су истоветне другим спаваоницама у објекту, а за лица на извршењу ове мере је одређено посебно шеталиште, на које се излази из ходника у коме су просторије. Шеталиште је под видео надзором и опремљено је справом за телесне вежбе и са неколико старих и поломљених столица. Надстрешница је скинута након бекства једног лица, које је током шетње искористио надстрешницу да прескочи зид. Без обзира на то, НПМ сматра да је неопходно да шеталишта имају надстрешницу, јер недостатак такве заштите битно отежано остваривање права лица лишених слободе на боравак на свежем ваздуху у време атмосферских падавина. Постоје начини постављања надстрешница тако да не угрожавају безбедност и ред у Заводу.¹¹

простор за боравак на свежем ваздуху Одељења за појачани надзор

2.

УТВЂРЕНО

У простору за боравак на свежем ваздуху Одељења за појачани надзор нема заштите од атмосферских падавина.

¹¹ Такав пример је и надстрешница у објекту за извршење дисциплинских мера КПЗ за малолетнике Ваљево.

РАЗЛОЗИ

Физичка вежба би требало да представља важан део дневног програма малолетника. Свим малолетницима треба дозволити да редовно вежбају, најмање два сата сваког дана, од чега барем један сат, а по могућству и дуже, треба да вежбају на отвореном. Простори за вежбање на отвореном треба да буду пространи и адекватно опремљени како би малолетницима обезбедили стварну могућност физичког напрезања (нпр. бављење спортом); такође треба да садрже простор са заклоном од неповољних временских прилика.¹²

ПРЕПОРУКА

КПЗ за малолетнике Ваљево ће у простору за боравак на свежем ваздуху Одељења за појачани надзор поставити заштиту од атмосферских падавина.

У једном крилу посебног објекта, који је ограђен од остатка Завода, су просторије за извршење дисциплинске мере издвајање у посебну просторију. Ово крило чине један ходник са низом од по четири спаваонице са обе његове стране, укупно 8 спаваоница. За извршење дисциплинске мере се користи 1 спаваоница, већа од осталих јер се у њима извршава дисциплинска мера упућивање у самицу током целог дана и ноћи, која се може изрећи осталој осуђеничкој популацији. На почетку ходника је заједнички тоалет, који се користи за бријање.

У просторији се налазе два кревета на спрат, мањи сто, две столице и радијатор. Природно осветљење и свеж ваздух улазе кроз високо постављени прозор, заштићен решеткама. Управљање вештачким осветљењем је централизовано. Просторија је довољно пространа, затечена је чиста, проветрена и загрејана. У оквиру просторије је и издвојен тоалет, опремљен чулавцем са испирачем, тушем и чесмом, који су чисти и делују одржавано.

просторија за извршење дисциплинске мере издвајање у посебну просторију

¹² Стандарди ЦПТ: Малолетници лишени слободе према кривичном законодавству, пар. 108.

Ово крило има свој простор за боравак на свежем ваздуху, мању травнату површину са асфалтираном стазом око ње и надстрешницом за заштиту од атмосферских падавина у средини. Простор је под видео надзором.

простор за боравак на свежем ваздуху дисциплинског блока

Малолетници у полуотвореном одељењу су у већој спаваоници, у којој су смештени сами. Материјални услови смештаја у овој спаваоници су подједнако добри. У њој нема тоалета, она је стално откључана и малолетници који овде бораве имају на располагању заједнички тоалет. Такође, на располагању им је и просторија за заједнички боравак, у којој се налази телевизор и прибор за кување топлих напитака.

просторија за дневни боравак у полуотвореном одељењу

Хигијена свих спаваоница је на задовољавајућем нивоу. Малолетници наводе да добијају средства за одржавање личне и хигијене просторија од Завода у довољним количинама, а на кантини такође могу купити шта им је неопходно. Топла вода је стално доступна.

Малолетници из затвореног одељења користе заједничку трпезарију, заједно са другим осуђеницима. Трпезарија се налази у приземљу објекта затвореног одељења, довољно је пространа и адекватно опремљена. Исхрана је разноврсна и у креирању јеловника учествује, поред куvara, и лекар. Поред редовних оброка, добијају и ужину. Малолетници наводе да су задовољни храном.

У Заводу постоји могућност набавке робе на кантини, малолетници наводе да су цене приступачне и да имају широк избор артикала. Не дозвољава се куповина веће количине воћа због могућих злоупотреба.

2.2. ПРАВНА ЗАШТИТА И БЕЗБЕДНОСТ

Током боравка у пријемном одељењу, малолетницима се објашњавају њихова права и обавезе и кућни ред установе, што потврђују и малолетници са којима је тим НПМ обавио разговор, наводећи да им је приликом пријема све објашњено, као и да су добили све информације и појашњења која су додатно тражили.

Поред усменог обавештавања о правима и обавезама, они на увид имају и кућни ред. Кућни ред и друге информације о правилима понашања се налазе на више места у просторијама које користе малолетници, укључујући и ходнике, пријемно одељење и др.

Малолетници имају право притужбе управнику Завода, који је дужан да у року од 3 дана донесе писмену и образложену одлуку о њеној основаности. Против решења управника је предвиђена могућност жалбе већу за малолетнике. НПМ је у ходницима уочио формуларе притужби и других поднесака. Иако су малолетници упознати са овом могућношћу, нико од њих није подносио притужбе нити су формалне притужбе малолетници подносили у претходном периоду. У периоду од 2023. године до дана посете, евидентиране су свега 2 притужбе. Малолетници са којима је тим НПМ разговарао наводе да немају на шта да се притужују.

Такође, малолетници се ради остваривања својих права обраћају заводским службама, најчешће усмено, а уколико је потребно то формализовати подносе писмене поднеске, на које се уредно одговара. О предаји поднесака добијају потврде.

Од ванредних догађаја, у Заводу у протеклом периоду нису евидентирани случајеви одбијања хране ни самоповређивања. Једини догађаји од значаја је неколико међусобних сукоба малолетника.

Током 2025. године у два случаја су интервенисали припадници Службе за обезбеђење ради одржавања реда и безбедности: након међусобног сукоба два малолетника, који је престао без примене мера принуде, малолетници су издвојени. У другом случају, након физичког напада на другог осуђеника и активног отпора, према малолетнику је прво

примењена физичка снага (кључ на лакту), која није дала ефекта, па потом гумена палица (5 – 6 удараца по плутеусу) и на крају је малолетник издвојен.

Документација о примени принуде је потпуна, садржи извештаје службеника обезбеђења и о лекарским прегледима, укључујући и поновљене прегледе. Малолетници се издвајају из безбедносних разлога до 24 сата и пре издвајања се обавља лекарски преглед.¹³ Они то време проводе у спаваоници која је слободна у оквиру објекта затвореног одељења.

Према малолетницима се примењују посебне мере за одржавање реда и безбедности, уобичајено тестирање на психоактивне супстанце, чега није било током 2025. године, као и смештај под појачан надзор. Током извршења појачаног надзора малолетници се смештају у спаваонице заједно са другим осуђеницима којима је изречена ова мера. Један малолетник кога је НПМ затекао у затвореном одељењу је више месеци био под појачаним надзором због учесталог угрожавања безбедности и тек недавно се вратио у редован режим извршења казне. Према њему се појачано радило током примене посебне мере и заводске службе ће са посебном пажњом пратити његово прилагођавање малолетничком колективу у наредном периоду. Уочено је да су решења о одређивању смештаја под појачан надзор добро образложена, са поуком о праву на жалбу судији за извршење кривичних санкција Вишег суда у Ваљеву.

Током 2025. године малолетници су због међусобних сукоба дисциплински кажњавани издвајањем у посебну просторију, у трајању од 5 – 7 дана. Ипак, ова мера се не извршава, према службеним наводима зато што углавном нема макар још једног кажњеног малолетника како би могли да заједно бораве у посебној просторији.¹⁴ Нико од кажњених малолетника није поднео жалбу судији за извршење.

Уочено је да поједини припадници Службе за обезбеђење носе службене палице током рада у просторијама у којима бораве малолетници.

3.

УТВРЂЕНО

Припадници Службе за обезбеђење КПЗ за малолетнике Ваљево на видљив начин носе гумене палице у просторијама у којима бораве малолетници.

РАЗЛОЗИ

Особље ће развити динамичан приступ безбедности и сигурности који се гради на позитивним односима са малолетницима у установама.¹⁵

¹³ Чл. 132. Правилника о кућном реду казнено-поправног завода за малолетнике: Када сазна за учињени тежи дисциплински преступ, као и током дисциплинског поступка, управник завода може одлучити да се малолетник из безбедносних разлога, до 24 сата, издвоји од осталих малолетника. Време издвајања урачунава се у дисциплинску меру издвајања у посебну просторију.

¹⁴ Чл. 130. ст. 6. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица: Дисциплинска мера издвајања у посебну просторију је мера непрекидног боравка два или више малолетника у посебној просторији.

¹⁵ Европска правила за малолетне преступнике, прав. 88.3.

Темељ хуманог затворског система увек ће бити правилно одабрано и обучено особље које зна како да заузме одговарајући став у односу са затвореницима и које своју дужност схвата више као позив, него само као посао. Успостављање позитивног односа са затвореницима треба посматрати као кључну одлику тог позива.

Нажалост, ЦПТ често увиђа да однос између особља и затвореника укључује формалност и међусобну удаљеност, као и да особље има крут однос према затвореницима, а вербалну комуникацију са њима сматра споредним аспектом свог посла. Следеће праксе које је ЦПТ уочио у великом броју земаља карактеристичне су за такав приступ: присиљавање затвореника да стоје лицем окренутим ка зиду док чекају да им се обрати неко од особља или да прође посетилац; захтевање од затвореника да стоје погнуте главе и руку склопљених на леђима док се крећу по затвору; особље које носи своје пендреке на видљив и чак провокативан начин. Такве мере су непотребне са безбедносне тачке гледишта и нимало не доприносе успостављању позитивних односа између особља и затвореника.¹⁶

Поново је делегација Комитета запазила да заводски кадар свих затворских установа које је посетио настављају да носе службене палице тако да затвореници у подручјима притвора могу добро да их виде. Таква пракса не иде у прилог развоја добрих односа између запослених и затвореника и треба је окончати. Видљиво ношење службене палице у затворском окружењу би лако могло да се види као знак слабости неко снаге, које показује недостатак поуздања у способност затворских службеника да контролишу ситуацију без непотребног прибегавања неком оружју. Са друге стране, затворски службеници који су одговарајуће оспособљени за примену техника контроле и обуздавања (тј. мануелна контрола) су у позицији да изаберу како да реагују на најадекватнији начин када су суочени са тешком ситуацијом, чиме се значајно смањује ризик од повреде како затвореника тако и запослених. Штавише, такве вештине ће допринети и подићи самопоуздање затворских службеника када саобраћају са затвореницима.

Комитет препоручује да се без даљег одлагања предузму кораци да се обезбеди да запослених у затворима не носе службене палице у подручјима притвора. Надаље, затворски службеници треба да буде одговарајуће оспособљен за примену техника контроле и обуздавања (тј. мануелна контрола) и у позицији да изабере најадекватнију реакцију када се суочава са тешким ситуацијама.¹⁷

Делегација Комитета је утврдила позитивне помаке у смислу да особље у Окружном затвору у Београду и у већини других посећених затвора, више не носе службене палице у просторима за притворена лица. Међутим, у Окружном затвору у Лесковцу, затворски чувари су наставили да отворено носе службене палице. Отворено показивање службених палица не подстиче развој позитивних односа између особља и затвореника и Комитет препоручује да затворско особље у Окружном затвору у Лесковцу престане да носи службене палице у просторима за извршење мере притвора.¹⁸

ПРЕПОРУКА

Припадници Службе за обезбеђење КПЗ за малолетнике Ваљево неће на видљив начин носити гумене палице у просторијама у којима бораве малолетници.

¹⁶ Стандарди ЦПТ: Нови стандарди ЦПТ у погледу издржавања казне затвора ЦПТ/Инф(2001)16, пар. 26.

¹⁷ Србија: Посета ЦПТ 2015. год, ЦПТ/Инф(2016)21, пар. 54.

¹⁸ Србија: Посета ЦПТ 2017. год, ЦПТ/Инф(2018)21, пар. 65.

2.3. ТРЕТМАН

2.3.1. ВАСПИТНИ РАД

Служба за третман је јединствена за цео Завод. За рад са малолетницима задужени су по један службеник третмана у затвореном и полуотвореном одељењу, педагог и андрагог по струци. У раду са њима учествују још два службеника третмана, психотерапеут и психолог. Такође, организацију слободног времена, спортских и културних активности обављају два професора физичког васпитања и спорта.

По пријему у радни однос службеници имају менторство искуснијег колеге. С обзиром на број и структуру малолетника, кадровски капацитет Службе је довољан и адекватан.

На пословима пријема нових малолетника раде психолог, педагог и социјални радник. Малолетници у пријемном одељењу могу боравити до 30 дана, али је у пракси то од 15 до 20 дана и након тога се прикључују својој групи.

Приликом пријема, за разлику од опште осуђеничке популације, се не примењују мали или велики упитник за процену ризика. Израђује се социолошко-психолошки извештај, а коначну одлуку о групи и третману доноси Тим за малолетнике, који такође одлучује и о било каквим променама у програму поступања. Поред службеника третмана, Тим чине и припадник Службе за обезбеђења и лекар. Лекар учествује у утврђивању и спровођењу програма поступања процењујући физичко и ментално стање и одређујући начине даљег поступања, радну способност и др. Завод остварује добру сарадњу и добија све потребне информације и документацију од установа које упућују малолетника на издржавање казне и полицијских станица, центара за социјални рад и других.

Индивидуализација програма поступања се огледа у постављању индивидуалних циљева, на основу капацитета и карактеристика, а након што прође период адаптације и након што у потпуности разумеју своје одговорности, обавезе и права. Индивидуални циљеви се могу односити на унапређивање социјалних вештина, менталног здравља, радних навика, на правилно коришћење ванзаводских погодности и слично.

Пријемно одељење је исто за све, али се води рачуна са киме ће малолетници делити спаваоницу. Приликом посете НПМ, два малолетника у пријемном одељењу су спаваоницу делили са једним млађим пунолетником.

Постоје две васпитне групе, из затвореног и полуотвореног одељења, а промена васпитне групе се у пракси дешава само када се малолетник накнадно разврстава из затвореног у полуотворено одељење. Број малолетника у васпитној групи не прелази 10.

Приликом одређивања спаваоница обраћа се пажња на особине и карактеристике малолетника, али и на малолетнике који већ бораве у спаваоници, како се не би превише реметила већ успостављена динамика. Такође се узимају у обзир и евентуална познанства, узраст и почињено кривично дело. Спаваонице се по потреби могу мењати, иако се у пракси то ретко дешава.

Након смештања у спаваоницу, малолетник се налази на пеналној адаптацији, периоду прилагођавања током којег се појачано прати и који траје од три до шест месеци. У току овог периода се не укључује у радно ангажовање. Након накнадног разврставања у полуотворено одељење, у већини случајева одмах по пријему у групу се укључују у рад или у неку од обука.

Малолетници имају контакт са осталим осуђенима приликом obroка, током заједничких организованих активности или на раду. Просторе за боравак на свежем ваздуху малолетници из затвореног одељења користе у одвојеном термину, а малолетници из полуотвореног заједно са осуђеницима са којима су били у смени на радном ангажовању.

Са малолетницима се ради индивидуално и групно на различите теме. Примењују се специјализовани стручни програми: Припрема за постпенални живот, Превенција самоповређивања и суицида, Одговорност према себи, породици и друштву, Контрола беса, Активни когнитивни бихевиорални програм, Програм за починиоце насилних кривичних дела, Дрога, Алкохол, Асертивне вештине, Унапређење животних вештина. Укључени су у разне радионице и секције као што су шаховска, ликовна, музичка, спортске активности и окупационе терапије. Такође се организују активности везане за верске обичаје и секција за информатику. Учествовање у разним активностима је праћено тромесечним преиспитивањем програма поступања и испуњењем индивидуалних циљева. Као што испуњавање обавеза, радно ангажовање и учествовање у поменутих активностима доноси напредовање, тако и непоштовање кућног реда и неиспуњавање обавеза доводи до назадовања у третману, губљења додељених права и погодности и евентуално до дисциплинског санкционисања.

Досијеи малолетника садрже сву неопходну и пратећу документацију, као што су листа праћења, документација везана за преиспитивање програма поступања, списи суда и центара за социјални рад, евиденције са секција, обука, запослења, специјализованих програма и слично.

Завод најмање једном у шест месеци, а по потреби и чешће, извештава надлежни суд о спровођењу програма поступања.

У вези постпеналног прихвата се јављају проблеми који проистичу из околности да малолетници углавном немају родитеље или потичу из једно родитељских породица.

У поступању према малолетницима акценат је на образовању. Школу похађају у истуреном одељењу Школе за основно образовање одраслих "Обреновац". Могу похађати и неку од локалних средњих школа, као што су економска, пољопривредна и техничка, али само уколико борава у полуотвореном одељењу и имају право на коришћење ванзаводских погодности, с обзиром да средње образовање није организовано у оквиру Завода. Образовне активности се прате и утичу на програм поступања. Приликом планирања новог циклуса образовања води се рачуна о истеку казне, а по истеку малолетници добијају документацију и потврде, на којима се не наводи где је образовање стечено.

4.

УТВРЂЕНО

Малолетницима разврстаним у затворено одељење није могуће похађање средњег образовања.

РАЗЛОЗИ

Сви затвореници имају право да учествују у културним активностима и образовању усмереним на потпуни развој људске личности.¹⁹

Мора да се обезбеди даље образовање свих затвореника који су у стању то да искористе, што обухвата и верску наставу у земљама где је то могуће. Образовање неписмених и млађих затвореника обавезно је, те управа завода треба да му посвети посебну пажњу.

У границама могућности, образовање затвореника мора да буде интегрисано у државни образовни систем како би без проблема могли да наставе своје образовање по пуштању на слободу.²⁰

Малолетницима старијим од обавезног школског узраста који желе да наставе своје образовање треба дозволити и подстицати их да то ураде, и треба уложити све напоре да им се обезбеди приступ одговарајућим образовним програмима.²¹

Посебна пажња се посвећује образовању млађих затвореника и затвореника са посебним потребама.²²

Санкције или мере које се могу изрећи малолетницима, као и начин њиховог спровођења, биће одређени законом и засновани на принципима социјалне интеграције и образовања и спречавања поновног чињења кривичних дела.

Режим активности ће бити усмерен на образовање, лични и друштвени развој, стручно оспособљавање, рехабилитацију и припрему за отпуст. Ово може укључивати:

- а. школовање;*
- б. стручно оспособљавање;*
- ц. радну и окупациону терапију;*
- д. грађанско образовање;*
- е. обуке за социјалне вештине и компетенције;*
- ф. управљање агесијом;*
- г. терапију зависности;*
- х. индивидуалну и групну терапију;*
- и. физичко васпитање и спорт;*
- ј. високо или даље образовање;*
- к. регулисање дуга;*
- л. програме ресторативне правде и надокнаде за прекршај;*
- м. креативне активности у слободно време и хобије;*
- н. активности ван установе у заједници, дневни одмор и други облици одсуства; и*
- о. припрему за отпуст и пост-бригу.*

¹⁹ Основни принципи Уједињених нација поступања према затвореницима, Резолуција Генералне скупштине УН 45/111, принц. 6.

²⁰ Стандардна минимална правила Уједињених нација за поступање са затвореницима, Анекс уз Резолуцију Генералне скупштине УН бр. 70/175 од 17. децембра 2015. год. (Манделина правила), прав. 104.

²¹ Правила из Хаване, прав. 39.

²² Препорука Рец(2006)2-рев Комитета министара државама чланицама Савета Европе о европским затворским правилима (Европска затворска правила), прав. 28.3.

Школовање и стручно оспособљавање, а где је то прикладно, и терапијске интервенције, имају предност над радом.

Колико год је то могуће, обезбедиће се малолетницима да похађају локалне школе и центре за обуку и друге активности у заједници.

Када малолетницима није могуће да похађају локалне школе или центре за обуку ван установе, образовање и обука ће се одвијати унутар установе, али под покровитељством спољних образовних и стручних агенција за обуку.

Малолетницима ће бити омогућено да наставе школовање или стручно оспособљавање док су у детенцији, а они који нису завршили обавезно школовање могу бити обавезни да то учине.

Малолетници у детенцији биће интегрисани у образовни и стручни систем оспособљавања земље како би након пуштања на слободу могли без потешкоћа да наставе своје образовање и стручно оспособљавање.²³

Образовање и стручна обука који се нуде малолетницима у притвору треба да буду слични образовању и стручној обуци у заједници и треба да их обезбеђују професионални наставници/тренери, а малолетници у притвору треба да добију исте врсте диплома или сведочанстава (након успешно завршеног школовања) као и малолетници који похађају образовне установе у заједници. Треба предузети мере да сведочанства која се добијају по завршетку школе не носе никакву ознаку установе у којој је малолетник боравио док је стицао образовање. С обзиром на нарочито тешке животне прилике многих малолетника, треба учинити напоре да се они охрабре и мотивишу за похађање образовних активности часова/стручне обуке и за учествовање у радионицама где могу да науче вештине које ће им помоћи по отпуштању из установе. У одређеном броју земаља, ЦПТ је уочио праксу обучавања малолетника у коришћењу рачунара (укључујући интернет) и/или праксу дозвољавања изабраним притвореним малолетницима да похађају школу у заједници изван институције. Такву праксу треба подстицати.²⁴

Малолетнику се омогућују услови за стицање основног и средњег стручног образовања и радног оспособљавања.²⁵

Завод организује наставу за малолетнике ради стицања основног и средњег образовања. Основно образовање спроводи се кроз редовне облике наставе у школи завода, а за средње образовање завод организује припремну наставу.²⁶

ПРЕПОРУКА

КПЗ за малолетнике Ваљево ће малолетницима разврстаним у затворено одељење омогућити похађање средњег образовања

У оквиру Завода постоји погон у коме малолетници могу израђивати ПВЦ или алуминијумску столарију, бавити се фарбањем, варењем, резањем стакла, браваријом или столаријом. Хала у којој се налази "погон" је добро опремљена, а малолетници овде могу реализовати и стручну праксу. Групе се плански формирају у односу на жеље, знања и капацитете, свака група има свог инструктора, а по потреби се може реализовати и индивидуална обука.

²³ Европска правила за малолетне преступнике, прав. 2. и 77. – 78.5.

²⁴ Стандарди ЦПТ: Малолетници лишени слободе према кривичном законодавству, пар. 110.

²⁵ Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, чл. 89. ст. 2.

²⁶ Правилник о кућном реду казнено-поправног завода за малолетнике, чл. 75. ст. 1.

Малолетници на овај начин остварују и зараду која се уплаћује на њихов депозит, а сразмерна је бодовима и коефицијенту рада. Депозит се може подићи на пример за потребе вађења личних докумената или приликом коришћења ванзаводских погодности.

У складу са временом проведеним на раду малолетници остварују и право на годишњи одмор, који се може користити ван Завода уколико је малолетнику додељена та погодност. У Заводу у оквиру Службе за обуку и упошљавање постоји и радно место за заштиту на раду. Запослени малолетници од Завода добијају пуну радну опрему и одело.

У оквиру рада, у Заводу се организује стручно оспособљавање. Теорију похађају у школи, а праксу у оквиру установе и добијају сертификат о стручном оспособљавању. Малолетници се стручно оспособљавају за послове које обављају у оквиру Завода (за столара, вариоца, фарбара, бравара, куvara или конобара) и добијају сертификате.

2.3.2. СЛОБОДНО ВРЕМЕ

У слободно време малолетници прате телевизијски програм у спаваоници или у заједничкој просторији у полуотвореном одељењу, где такође имају и конзолу за игру. Боравак на свежем ваздуху имају свакодневно, по правилу три сата, а када је хладно напољу обично два сата. Малолетници наводе да имају довољно времена на располагању за боравак на свежем ваздуху. У тренутку посете део малолетника из затвореног одељења је био на шетњи, а део је остао у спаваоницама јер нису желели напоље. Рачунар се може користити у кабинету за информатику, без приступа интернету. За малолетнике из полуотвореног одељења се организују излети или излазе из Завода индивидуално, уз пратњу васпитача.

Завод организује разне секције, на пример шаховску, потом едукативне, ликовне, музичке, културне и спортске активности. Учешће у овим активностима је добровољно. Малолетници могу учествовати и на Републичком фестивалу осуђеничког културног стваралаштва или у ликовним колонијама на локалном нивоу. Такође, у Заводу гостују писци и музичари. Похађање и учествовање у овим активностима доприноси напредовању у програму поступања.

Малолетници на располагању имају фудбалски, терен за одбојку и кошарку, сто за стони тенис, спортску салу и теретану. Ове активности могу користити по постојећем распореду или у слободно време. Завод организује спортске турнире и такмичења. Такође, деси се да понестане спорских реквизита који су потрошна роба.

Малолетници тиму НПМ наводе да се баве спортом понедељком, средом, петком и суботом, да им се организују турнири у фудбалу, стоном тенису и да похађају музичку и ликовну секцију.

Малолетници добијају награде након остварених успеха на секцијама или такмичењима, за најбољег у спорту, за резултате у култури и образовању. Поред новчаних награди, могу добити и књигу или наградно одсуство.

У Заводу се поштују и упражњавају верска права и обичаји. Завод има одличну сарадњу са Српском Православном Црквом чији свештеници их редовно посећују, а поштују се и дозвољава се упражњавање обреда и других цркава и верских заједница. Исхрана се прилагођава потребама верника.

2.3.3. КОНТАКТ СА СПОЉНИМ СВЕТОМ

Малолетници информације добијају преко телевизијског програма, имају телевизор у спаваоницама и заједничким просторијама. Могу имати радио и куповати штампу, имају приступ библиотеци.

Малолетници имају неограничену могућност коришћења телефонских разговора и пријема пакета, на жалост, у односу на породичне прилике већине њих, ретко када остварују ова права. Телефон се налази у ходнику одељења. Могућ је и видео позив преко таблета, који се налазе у канцеларијама службеника третмана, по утврђеном распореду који се формира по пријавама малолетника, а малолетници остају сами у просторији за то време. Новац им се може уплаћивати до износа просечне нето зараде у земљи.

Посете се реализују у складу са оствареним правима и погодностима, али у пракси такође ретко. Сваки досије садржи списак особа које могу доћи у посету, а службеници се труде да поспеше контакт малолетника са родитељима и другим члановима породице, као и да круг посетилаца буде што шири и да не укључује само ближе сроднике, уколико те особе имају подстицајан утицај на малолетника. На жалост, већина малолетника нема посете. Приликом изласка из Завода и коришћења погодности, Завод јавља полицији, а малолетник добија потврду о напуштању установе. Ретко када се дешава да закасне приликом повратка.

Породичне и брачне посете се реализују у две просторије и то породичне суботом и недељом, а брачне понедељком, средом и петком.

Малолетници тиму НПМ наводе да примају пакете и користе телефон неограничено, као и да имају пуно могућности за посете.

2.3.4. ПОСТУПАЊЕ ПРЕМА ПОСЕБНО РАЊИВИМ ГРУПАМА

Међу малолетницима нема особа са инвалидитетом нити ЛГБТИ особа. Од националних мањина заступљени су Роми, није уочено да национална припадност има икаквог утицаја на услове боравка у Заводу и поступање према малолетницима.

2.4. ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

2.4.1. ОРГАНИЗАЦИЈА

Служба за здравствену заштиту је јединствена за сва лица лишена слободе која се налазе у овом заводу, без обзира на узраст. Просторије Службе се налазе у приземљу објекта у коме је затворено одељење.

На пословима здравствене заштите ангажован је један лекар у радном односу на неодређено време и 3 медицинска техничара, од тога су 2 у радном односу на неодређено, 1 на одређено време. Лекар је присутан радним данима у времену од 07,30-15,30 часова, а током поподнева и ноћи, викендом и празником по потреби, на позив, долази у Завод. Међутим, тренутно се стално запослени лекар налази на специјализацији из психијатрије, тако да није у могућности да свакодневно ради пуно радно време. Додатно је ангажован још један лекар, иначе стално запослен у локалној болници, који долази у преподневним сатима. Медицински техничари раде у две смене, тј. сваког дана пре и после подне. Ангажован је и један стоматолог по уговору о делу, који долази 2 - 4 пута недељно, у зависности од потреба.

Свако лице лишено слободе има здравствени картон, који се отвара на првом прегледу при пријему. Такође, свако лице има и посебни стоматолошки картон. Здравствени картони се воде уредно. Чувају се у просторијама амбуланте, а приступ има само медицинско особље.

У Заводу се воде следеће евиденције:

- 1) Протокол лекарских прегледа - јединствени протокол за све прегледе које обави доктор медицине, док доктор стоматологије води посебан регистар стоматолошких прегледа. Извршен је увид у протокол лекарских прегледа па је утврђено да се води уредно, те да је у току 2025. године, до дана посете, евидентирано 2249 прегледа;
- 2) Књига повреда - јединствена за сва лица лишена слободе, без обзира на узраст;
- 3) Књига поштеда - иста се односи на лица која су радно ангажована, у ову књигу се бележе разлози одсуствовања са посла и дужина поштеде;
- 4) Књига смртних случајева;
- 5) Књига квалитета хране - у исту се свакодневно уписује оцена квалитета хране дата од стране медицинског техничара.

Завод има амбуланту, лекарску собу, собу за медицинске техничаре и собу у којој је смештена апотека. Амбуланта нема уређену чекаоницу, већ за ту сврху служи ходник. Цео објект је реновиран пре око 8 година, просторије су у добром стању, хигијена је добра, влага није присутна. У амбуланти постоји следећа медицинска опрема и уређаји: слушалице, апарат за мерење крвног притиска, апарат за ЕКГ, оксиметар, глукометар, топломери, суви стерилизатор, анти-шок комплет, инхалатор, вага и прибор за превиијање.

Стоматолошка ординација је једна просторија која је у добром стању, хигијена је добра, влага није присутна. У стоматолошкој ординацији налази се стандардна опрема, уређаји и инструменти, који су релативно нови и добро су одржавани. Ова ординација је опремљена приликом реновирања објекта, али се користи тек од почетка 2025. године.

Завод има и стационар којег чине 3 болесничке собе са по 6 кревета, у моменту посете у стационару није био смештен ни један малолетни пацијент.

Апотеку чине закључани ормани који се налазе у просторији у коју се улази из лекарске ординације. Врата ове просторије су метална и такође се редовно закључавају.

2.4.2 ЛЕКАРСКИ ПРЕГЛЕДИ

Здравствени прегледи лица лишених слободе се обављају сваког радног дана. По наводима медицинског особља, лекарски прегледи се по правилу обављају без присуства немедицинског особља, мада су службеници обезбеђења присутни у близини, ван слушног и видног поља, али уз отворена врата ординације. Један малолетник је тиму НПМ навео да су се приликом лекарског прегледа службеници обезбеђења налазили у амбуланти.

Први лекарски преглед по пријему лица у Завод се обавља се најкасније у року од 24 часа након пријема. У дане викенда и празника лекар се позива и обавља преглед ново примљеног лица.

У здравственим картонима су уписани основни анамнестички подаци, подаци о претходним болестима, операцијама и сл, о евентуалном конзумирању наркотика, као и о евентуалном постојању ожиљака или тетоважа на телу. Осим тога, уписују се детаљни подаци о извршеном прегледу лица, а у случајевима постојања повреда наведени су анамнестички подаци о начину повређивања и постојеће повреде су адекватно описане.

Повремени прегледи малолетних лица лишених слободе се обављају по потреби и састоје се од рутинског лекарског прегледа, а евентуално, у зависности од здравственог стања, и од лабораторијских испитивања.

Лекар свакодневно прегледа лице које је болесно. Редовни систематски прегледи се не обављају.

5.

УТВРЂЕНО

У КПЗ за малолетнике Ваљево се не обављају редовни систематски здравствени прегледи малолетника.

РАЗЛОЗИ

Сваки малолетник ће добити адекватну медицинску негу, како превентивну тако и куративну, укључујући стоматолошку, офтамолошку и менталну здравствену заштиту, као и фармацеутске производе и посебне дијете како је медицински индиковано.²⁷

Малолетницима ће се пружити превентивна здравствена заштита и здравствено васпитање.

²⁷ Правила из Хаване, прав. 49.

Здравствена заштита у установама за малолетнике неће бити ограничена на лечење болесних пацијената, већ ће се проширити на социјалну и превентивну медицину и надзор над исхраном.²⁸

Малолетници према којима се извршава заводска васпитна мера или казна малолетничког затвора подвргавају се најмање једанпут годишње систематском прегледу од стране одговарајуће здравствене установе.²⁹

Малолетници се најмање једанпут годишње подвргавају систематском прегледу од стране одговарајуће здравствене установе.³⁰

ПРЕПОРУКА

КПЗ за малолетнике Ваљево ће обављати редовне систематске здравствене прегледе малолетника.

Уколико малолетник сматра да је болестан и жели да га прегледа лекар, он се уписује у евиденцију, а они који се могу слободно кретати по Заводу могу сами доћи у радно време Службе за здравствену заштиту како би били прегледани. Уколико се лекар налази у Заводу извршиће преглед, а уколико не, према процени медицинског техничара и у телефонској консултацији са лекаром, донеће се одлука о томе да ли ће лекар доћи ван радног времена посебно за тај позив, односно да ли ће бити позвана служба за хитну медицинску помоћ.

Лице према којем је примењена мера принуде се прегледа одмах ако је то изводљиво (ако је лекар у Заводу) или онда када лекар, по обавештењу, дође. Поред овог прегледа који се обавља одмах по примени мера принуде, лекар прегледа то лице и сутрадан (најкасније у року од 24 сата), уколико се ради о примени физичке снаге или гумене палице. Извештаји са оба ова прегледа се састављају на јединственом обрасцу који садржи и наводе лица према коме је мера примењена и мишљење лекара о повезаности примењене мере и насталих повреда. У наведеном извештају се уцртавају повреде на шеми тела, а све повреде се и фотографишу. Извештај се саставља у два примерка од којих се један доставља начелнику Службе за обезбеђење, док се други примерак чува у здравственом картону. Извршен је увид у Евиденцију прегледа након примене принуде и установљено да су повреде коректно описане и фотографисане.

Лекар прегледа свакодневно лице које одбија храну или воду, а ако штрајк траје више дана, седмог дана се лице води у болницу на детаљнији преглед. По наводима медицинских радника, штрајк глађу се изузетно ретко бележи међу малолетницима.

2.4.3. ЛЕЧЕЊЕ И ИНТЕРВЕНЦИЈЕ

Лечење свих лица, па тако и малолетних, се спроводи искључиво уз пристанак.

²⁸ Европска правила за малолетне преступнике, прав. 71. и 75.

²⁹ Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, чл. 90. ст. 1.

³⁰ Правилник о кућном реду казнено-поправног завода за малолетнике, чл. 59. ст. 1.

У Заводу се пружа следећа здравствена заштита (лечење и интервенције): лекарски прегледи из домена опште медицине, даје се орална и ампулирана терапија и врше се превенијања.

Лекове свим лицима лишеним слободе, па тако и малолетним лицима, дели искључиво медицински техничар који надгледа узимање лека. Лекови се деле у амбуланти, три пута дневно, након оброка.

Сва лица лишена слободе, па тако и малолетна лица, упућују се на лечење или интервенцију ван Завода у оближњу здравствену установу, најчешће у Општу болницу Ваљево, и то у случајевима акутних хируршких обољења и увек када је неопходно извршити специјалистички лекарски преглед, као и ради спровођења дијагностике (рендген, ултразвук и др.). При остваривању ове здравствене заштите, по наводима лекара, није било проблема.

Стоматолошка заштита се редовно пружа у Заводу од почетка 2025.године. Врше се све интервенције у смислу поправке и лечења зуба, као и лакша вађења. У специјализовану установу воде се лица само услед потребе за "тешким вађењем", али таквих интервенција код малолетника није било.

2.4.4. ПОСЕБНИ АСПЕКТИ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

Међу малолетницима је забележена спорадична појава вашки и шуге. Смештање и евентуално издвајање оболелих од заразних болести у Заводу се врши тако што се ова лица издвајају у стационар.

Сва малолетна лица приликом пријема у Завод прођу психолошка тестирања, а уколико постоји сумња на постојање менталног поремећаја, лекар такво лице упућује на специјалистички преглед психијатру. Терапију у таквим случајевима одређује искључиво лекар специјалиста психијатар. Стално запослени лекар у Заводу је „при крају“ специјализације из психијатрије тако да би његово поновно свакодневно присуство у амбуланти (по завршетку специјализације) значајно унапредило свакодневну евалуацију ових пацијената.

У погледу лечења болести зависности, у време посете само један малолетник је био на терапији метадоном. Лекар наводи да је у ранијем периоду зависника било знатно више, те да су то обично лица која долазе из на издржавање остатка казне након обустављања мере безбедности обавезног лечења наркомана, по правилу у Специјалној затворској болници у Београду, што ипак није често у малолетничкој популацији.

Књига повреда се води у стандардизованом облику са следећим рубрикама (колонама): редни број; број протокола; име и презиме; датум, време и врста повреде; опис повреде. Сваки случај се уписује у посебни ред. Увидом у књигу повреда констатовано је да се иста води уредно, у оквиру дефинисаних рубрика.

Увидом у здравствени картон лица констатује се да је под истим датумом убележен детаљнији преглед, са детаљнијим подацима о начину настанка повреда.

У току 2024. године евидентирано је укупно (у целом Заводу) 113 случајева повређивања, док је током 2025. године, до актуелне посете, евидентиран укупно 91 случај. Прегледом случајева повређивања код малолетника установљено је да се у највећем проценту радило о повредама задобијеним у тучи. Установљено је такође да се у случајевима туча прегледају сва лица из собе у којој се туча десила, без обзира на то да ли су учествовали у истој или не.

Приликом констатације повреда исте се фотографишу и потом чувају у дигиталном формату. Увидом у наведену фотодокументацију установљено је да се фотографије повреда чувају у одвојеним фолдерима, означеним именом лица и датумом повреде. Фотографије се не праве уколико приликом прегледа лица нису установљене повреде.

У књизи повреда се у посебним рубрикама уписује навод повређеног о настанку повреде и опис повреда. Мишљење о повезаности навода повређеног о настанку повреде и утврђених повреда се уписује у здравственом картону, као и у посебном обрасцу „Извештај лекара о повредама“.

У Заводу није било смртних случајева малолетника.

2.4.5. ЗДРАВСТВЕНИ НАДЗОР

Контролу смештаја, хигијену, санитарне и друге услове од којих зависи здравље малолетника обавља техничар, који свакодневно обилази просторије Завода, а по потреби се организују дезинсекција и дератизација.

Лекар до сада није имао потребу за слањем периодичних извештаја о здравственом стању малолетника, као ни извештаја у смислу посебних препорука у вези са неопходним физичким активностима. Објашњено је да се ради о малом броју лица која су физички здрава, а сви се баве неком врстом физичке активности, доступне су им различите спортске секције, као и теретана на отвореном.

Техничар обилази кухињу свакодневно по 3 пута, проверавајући квалитет хране. Лекар са куваром договара врсту и количину хране, упућује га уколико је неком лицу неопходан посебан јеловник и слично.

Надзор над стручним радом здравствене службе, односно лекара у Заводу, Министарство здравља је обавило пре око 6 месеци.

2.5. НАВОДИ О ЗЛОСТАВЉАЊУ

Тим НПМ од малолетника није добио кредибилне наводе о тортури и другом лошем поступању. Малолетници сматрају да је однос службеника обезбеђења према њима углавном коректан. Примедбе које су изнели тиму НПМ су се односиле на недовољно воћа у кантини, немогућност притупа интернету и слично.